

O životě biskupa Vojtěcha

Co víme o jedné ze čtyř postav,
obklopujících svatého Václava
na Myslbekově sousoší dominujícím
Václavskému náměstí v Praze?

Pražský biskup Vojtěch

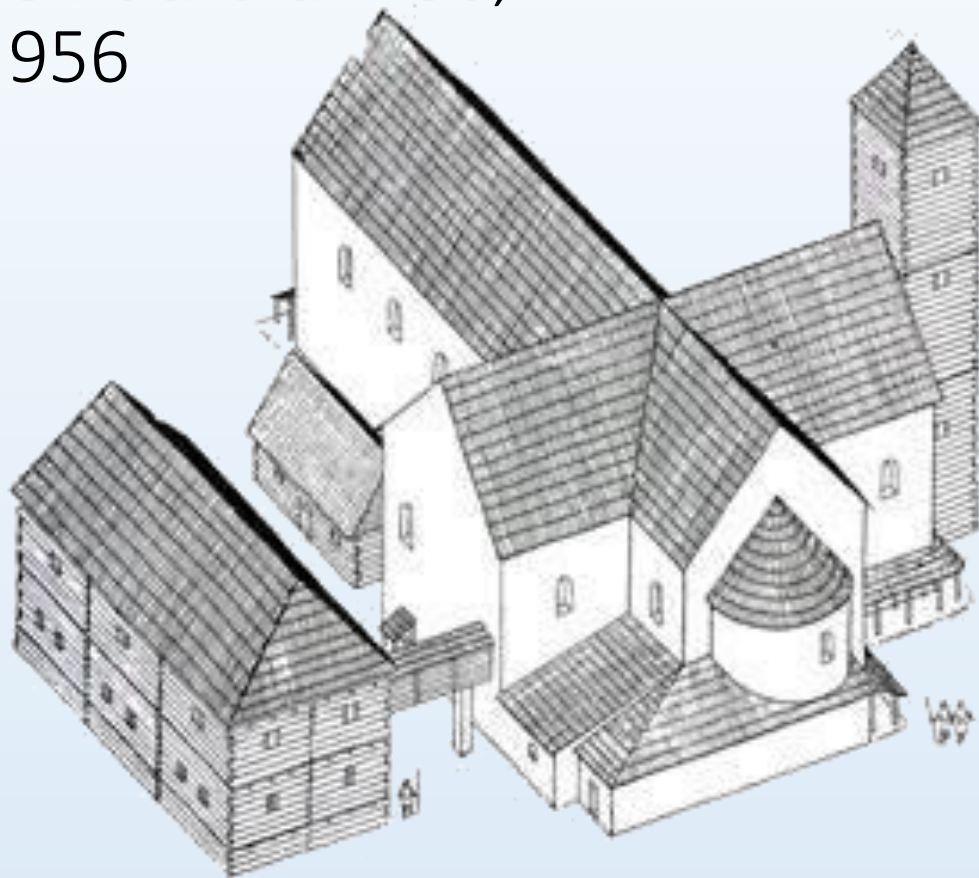
---

jako osobnost evropského
mezinárodního významu

„první český Evropan“ ...

Narozen: Libice nad Cidlinou,
asi r. 956

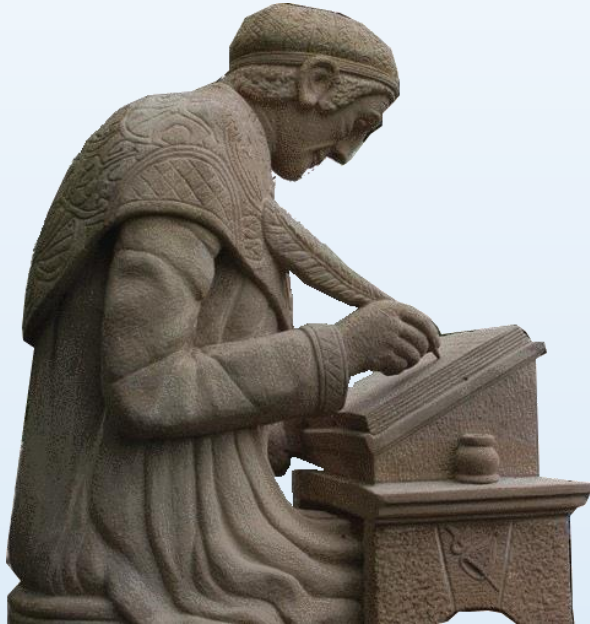

... v rodě Slavníkovců

Jako malý chlapec Vojtěch onemocněl a rodiče ho s prosbou za uzdravení položili na oltář v libickém kostele a zaslíbili Bohu.

Vzdělání: na katedrální škole v Magdeburku, kde byl Vojtěch žákem Oktrika, jednoho z nejučenějších mužů tehdejší Evropy

V Magdeburku působil také sv. Adalbert, který jako misijní biskup při své zastávce na Libici roku 962 Vojtěcha biřmoval; po něm přijal Vojtěch biřmovací jméno Adalbert.

Když bylo v roce 968 zřízeno v Magdeburku arcibiskupství, byl Adalbert ustanoven prvním magdeburským arcibiskupem.

A ještě jeden přítel, vychovatel i druh, provázel Vojtěcha na studiích, jmenoval se Radla.

Vojtěch se stal velmi vzdělaným mladým mužem...

Znalosti jazyků: latina, italština, němčina
Později sám i literárně činný...

Návrat do Čech

V březnu roku 973 bylo v Praze založeno biskupství a prvním pražským biskupem byl zvolen Dětmar, benediktinský mnich z Magdeburku, který ovládal slovanský jazyk.

Centrem církevní provincie, do níž spadalo i území spravované pražským biskupstvím (tak zvaná diecéze), byla Mohuč (německy: Mainz).

Roku 981 se Vojtěch vrací do Čech a stává se součástí sboru kněží okolo prvního pražského biskupa Dětmara.

Biskupská volba

Roku 982 biskup Dětmar umírá.

Vojtěch byl přítomen jeho umírání i výčitek svědomí, že svůj úřad nevykonával dost horlivě.

Po šesti týdnech od Dětmarovy smrti byl Vojtěch je ve svých necelých 30 letech zvolen druhým českým biskupem ...

Volba se uskutečnila na Levém Hradci, severně od Prahy, v původním sídelním přemyslovském hradišti, kde se nacházel nejstarší český kostel, zasvěcený svatému Klimentu.

Převzetí biskupského úřadu

Po zvolení biskupem byla potřebná tzv. investitura („uvedení do úřadu“) od císaře.

Císař Ota II. ale právě bojoval se Saracény na jihu Itálie.

→ Proto Vojtěch putuje přes Alpy do Itálie za císařem.

Císař svolal r. 983 sněm k poradě o říšských záležitostech do italské Verony, kde zároveň předal Vojtěchovi odznaky biskupského úřadu, pastýřskou berlu a prsten.

Teprve potom mohl Vojtěch přijmout biskupské svěcení z rukou metropolitě, mohučského arcibiskupa Willigise.

Biskupem v Čechách:

O co se Vojtěch jako biskup vlastně snažil?

- o lepší život v této zemi, jinými slovy o život podle Božích ,lidštějších‘ zákonů...

V Čechách Vojtěch usiloval o vymýcení nešvarů tehdejší společnosti jako: obchod s otroky, mnohoženství, alkoholismus, násilí...

Narazil však...

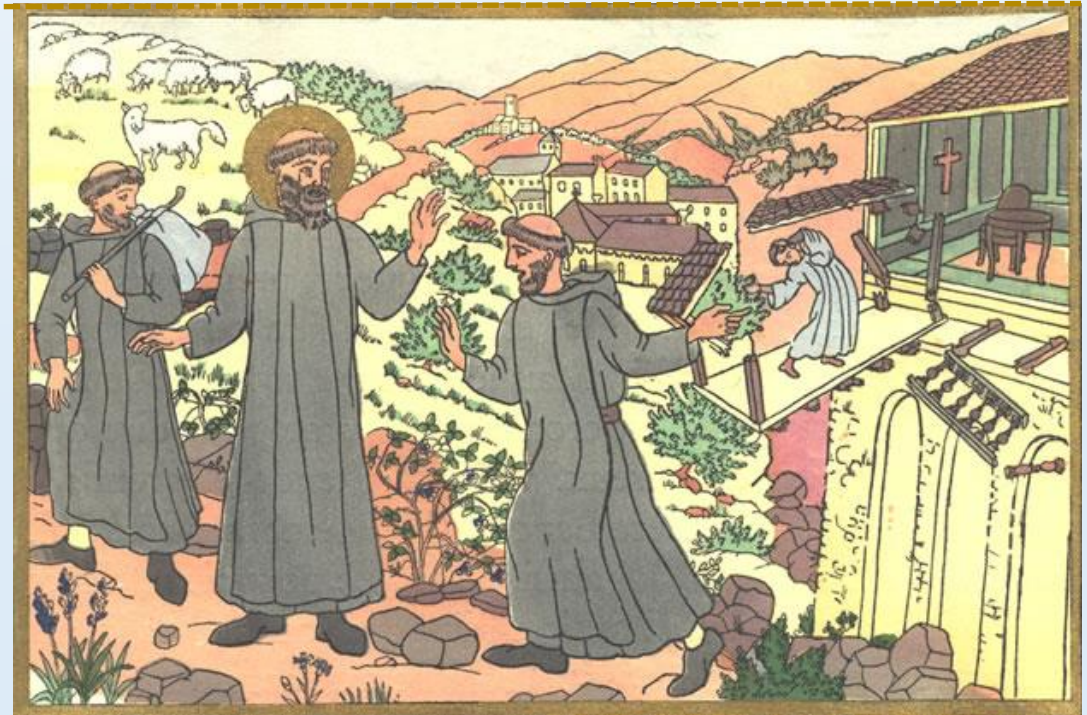

Mnichem v Římě:

A tak po pěti letech v biskupském úřadu Vojtěch odchází v roce 988 z Prahy – společně s bratrem Radimem – do Říma k papeži Janu XV.

Z Říma následně putují do benediktinského kláštera Monte Cassino, aby se později přesunuli do benediktinského kláštera na římském Aventinu.

Tady Vojtěch skládá 17. dubna 990 řeholní sliby.

Návrat do Čech

O dva roky později, v roce 992, začal kníže Boleslav II. vyjednávat o návratu českého biskupa na neobsazený stolec. Vyslal do Říma posly v čele s Vojtěchovým učitelem z dětství a druhem ve studiu Radlou a mnichem Kristiánem, aby Vojtěcha přivedli nazpět – se slibem, že se lid Vojtěchovým snahám o duchovní obnovu podřídí.

Vojtěch vyhověl a do Prahy se vrátil. Jeho návrat provází řada místních legend.

Česká země bez biskupa duchovně usychala a její příroda s ní v dlouhém období sucha...

Poustevník Břímota z jeskyňky nad vesnicí Prádlo prý prosil Vojtěcha, ať požehná zemi, do které se vrací, aby se zavlažila. Když tak Vojtěch učinil, nahromadily se mraky a rozpršelo se. První místo, které se zazelenal, byla hora, z níž Vojtěch žehnal, proto se nazývá Zelená hora...

Podobně prý dal Vojtěch cestou, kudy procházel, vytrysknout mnohým studánkám...

Založení Břevnovského kláštera

Do Čech Vojtěch přivedl dvanáct benediktinských mnichů a založil pro ně klášter, který mu měl poskytovat duchovní zázemí a současně se stát kulturním centrem a zdrojem vzdělanosti.

Pro mnichy Vojtěch zakoupil v Břevnově u Prahy pozemek a roku 993 zde založil první mužský klášter v Čechách.

Zakládací (donační) listina českého knížete Boleslava II. pro břevnovský klášter, datovaná 14. ledna 993 je dochována v originále.

Druhý odchod z Prahy & Vojtěchova stopa v Uhrách

Poté, co členové rodu Vršovců porušili právo azylu v chrámě sv. Jiří a vyvlekli odtud ženu, kterou bez soudu na místě stali, uvrhl Vojtěch viníky do klatby a definitivně odešel r. 994 z Prahy.

Do Itálie putoval Vojtěch přes Uhry, kde zřejmě nějaký kratší čas uváděl do křesťanské víry syna vládnoucího knížete Gejzy, mladého Vajga, který přijal při křtu či biřmování jméno Štěpán. V Ostřihomi, tehdeším uherském sídelním městě pak Štěpán po Vojtěchově smrti postavil kostel s jeho patronátem, později několikrát přestavěném až do dnešní monumentální podoby.

Vojtěchův návrat do Říma & vyvraždění Slavníkovců na Libici:

Vojtěch se vrátil do Říma a uchýlil se znovu do kláštera na Aventinu svatých Bonifáce a Alexia. Tehdy také sepsal homilii o sv. Alexiovi.

Ve stejné době se v Čechách přiosťroval konflikt mezi zdejšími vlivnými rody.

Roku 995 – v předvečer svátku sv. Václava (27. září) – byla přepadena vojsky Boleslava II., zřejmě příslušníky rodu Vršovců, slavníkovská Libice.

Vyvraždění byli všichni přítomní...

Podle legendy, sloužil Vojtěch právě mši před papežem a při modlitbě za zemřelé se nadlouho ponořil do modlitby, aby po svém dlouho trvajícím usebrání sdělil, že se účastnil pohřebních obřadů svých právě zavražděných bratří...

Vojtěch Evropan

Na jaře roku 996 do Itálie dorazil teprve patnáctiletý Ota III. k císařské korunovaci. Po ní byla zahájena papežská synoda, na které tehdejší mocenská a intelektuální elita zřejmě formulovala ideu programu obnovy Evropy jako Římské říše (*Renovatio imperii Romanorum*).

Vojtěch se debat o sjednocení Evropy a její obnově účastnil.

Setkal se zde a spřátelil s mladým Otou III. a patrně i s osobností francouzského remešského arcibiskupa Gerberta z Aurillacu, významným a všestranně vzdělaným učencem, který zprostředkoval poznatky přes Španělsko dostupných arabských znalostí, včetně např. zavádění arabských číslic, a který se měl stát r. 998 papežem Silvestrem II. ... *Oba dva se později zaslouží o Vojtěchovo svatořečení.*

Společné téma (už v 10. století): Evropa
... snaha Evropu nejen sjednotit, ale také formovat
... nejen žít v Evropě, ale také ji spoluutvářet

Odchod na misie

Vojtěch, asi také povzbuzen společnými úvahami, se rozhodl znovu se zapojit do misií ve slovanských zemích a byl ochoten i k opětovnému návratu do Čech. Připojil se k průvodu Oty III. a projel patrně ještě Francií, než se v Mohuči dozvěděl od českého poselstva, že jeho návrat do země je nežádoucí.

Po dohodě s polským knížetem Boleslavem Chrabrým se vydal hlásat evangelium mezi pohanské Prusy; předpokládá se, že místem, kde Vojtěch a jeho druzi Radim a Bohuš velmi krátce působili, se nacházelo od Gdaňského zálivu na pobřeží Baltského moře, zvanému Sambie (německy Samland), v blízkosti pozdějšího města Královce, dnešního Kaliningradu náležícímu k území Ruska.

Vojtěchova mučednická smrt

Biskup Vojtěch zemřel velmi záhy po zahájení misie na území Pruska mučednickou smrtí dne 23. dubna 997.

Stalo se to snad na místě zvaném Tenkity (německy Tenkitten), poblíž Cholínu v oblasti dnešního Kaliningradu (Královce).

Podle legendy byl zbit pádlem a ubodán oštěpy poté, co vstoupil na posvátné území pohanů.

Vojtěchovy tělesné ostatky

Vojtěchovo mrtvé tělo vykoupil polský kníže Boleslav Chrabrý stejnou váhou zlata ... a uložil je v hnězdenské katedrále; v této souvislosti zde bylo zřízeno arcibiskupství.

Při návratu z válečného tažení do Polska roku 1039 dal český kníže Břetislav I. převézt Vojtěchovy ostatky do Prahy.

Úcta ke svatému Vojtěchu a jeho svatořečení

Jakmile se o Vojtěchově smrti dozvěděl císař Oto III., zasadil se o zahájení procesu jeho svatořečení.

V roce 999 byl Vojtěch prohlášen papežem Silvestrem II. za svatého, pouhé dva roky po své smrti...

Vzápětí císař vykonal pouť k jeho hrobu a udělil polskému knížeti Boleslavovi Chrabrému významná privilegia.

V Polsku i v Uhrách velmi záhy začali Vojtěcha uctívat jako světce a dodnes ho vzývají jako svého národního apoštola.

Češi svého rodáka přijali s jistým zpožděním; vlastně se stal prvním z řady velkých českých emigrantů...

Zpětně ho ale jeho lid ocenil a Vojtěch je dnes spolu se svatým Václavem hlavním patronem české země.

Dne 26. listopadu 1965 prohlásil papež Pavel VI. Vojtěcha dokonce hlavním patronem pražské arcidiecéze.

Vojtěchovy atributy

Biskupské atributy: mitra, berla, kříž, kniha k vyučování lidu

Obecné atributy mučedníka: palmová ratolest, trnová koruna

Individuální atributy:

- Nástroje umučení: veslo, oštěp, šípy, sekera
- Další prvky týkající se výjimečnosti smrti:
  - orel, který střežil Vojtěchovu hlavu nabodnutou na kůl;
  - váhy, na nichž polský kníže vyvážil světcovo tělo zlatem
- Další prvky týkající se života světce:
  - heraldické znaky pražského biskupství
  - ... nebo kláštera na Břevnově (břevno)
  - prvky mnicha nebo misionáře; pozdvihování kalicha při mši;
  - žehnající pravice, někdy též přivolání deště;
  - loď, kterou se Vojtěch dopravil po řece Visle do Gdaňska a k Prusům

Shrnutí a přehled událostí z Vojtěchova života

- 956 (?) narozen na Libici
- 962 biřmován na Libici sv. Adalbertem Magdeburským
- 972 (?) odchod na studia do Magdeburku
- 973 v Praze založeno biskupství, prvním biskupem Dětmar
- 981 Vojtěchův návrat do Čech
- 982 umírá biskup Dětmar, zvolen Vojtěch
- 983 investitura ve Veroně, poté biskupské svěcení
- 989 první příchod do Říma
- 990 řeholní sliby v benediktinském řádu
- 992 návrat do Čech
- 993 založení Břevnovského kláštera
- 994 druhý odchod z Prahy, zastávka v Uhrách
- 995 vyvraždění Slavníkovců
- 996 korunovace Oty III., poté papežská synoda,
odchod Vojtěcha do Mohuče, směřující k misiím
- 997 příchod do Hnězdna a dále na misii k Prusům,
Vojtěchova mučednická smrt
- 999 svatořečení papežem Silvestrem II.
- 1039 převezení Vojtěchových ostatků do Prahy Břetislavem I.

